

Kam zmizely sochy pohlavárů? Dnes leží v prachu nebo stojí v archivech

21.11.2014 Mladá fronta DNES str. 3 Brno a jižní Morava

Kamila Vlčková

Socha Klementa Gottwalda z jeho rodných **Dědic** na **Vyškovsku** nejdřív obrůstala mechem na trávě, teď leží i s podobiznou V. I. Lenina v depozitáři. Bizarní výstavku **komunistických** obličejů mají v Blansku.

JIŽNÍ MORAVA Vladimír Iliič Lenin, Klement Gottwald, Julius Fučík... K jejich obřím sochám i bustám se chodívало povinně s lampiony, kamenně shlíželi na lidi na každém větším náměstí.

Dnes už neexistují nebo jsou uklizené ve sbírkách a depozitářích muzeí. „Bylo by škoda tyto sochy zničit, jsou dokumentem doby,“ zdůvodnil uložení soch ředitel Muzea města **Brna** Pavel Ciprian.

Sochy od Rohlíku i Bílého domu Mnozí Brňané si pamatují na bustu ideologa proletářské revoluce Vladimíra Iliiče Lenina před tehdejší budovou **Vojenské akademie** zvanou pro svůj tvar Rohlík. Dnes zde sídlí **Univerzita obrany** a stopy po žulových paprscích, v jejichž středu byla hlava Lenina umístěna, jsou dávno pryč. Bustu má ve sbírkách Muzeum města **Brna**.

Sochu prvního **komunistického prezidenta Československa** Klementa Gottwalda mělo **Brno** také. Stávala před budovou tehdejšího Městského výboru KSČ na Žerotínově náměstí. Bronzová socha v nadživotní velikosti byla po revoluci odstraněna a v roce 1990 převezena rovněž do depozitáře Muzea města **Brna**. Její místo před dnešní poliklinikou Bílý dům zaujímá plastika Mim.

„Je to sice dobově poznamenaná socha, ale zároveň umělecké dílo. Nelze ji zničit jen kvůli tomu, že je to socha Gottwalda,“ řekl Pavel Ciprian. Dodal, že obě sochy byly dílem významných **brněnských** sochařů, první Miloše Axmana a druhá Františka Navrátila, i proto muzejníci nechťejí dovolit jejich likvidaci.

Po roce 1989 zmizely z **Brna** i další připomínky starého režimu. Mezi nimi třeba pomník **komunistické** straně zvaný jednoduše **Komunisté** z Moravského náměstí.

Gottwald se vrátil do sléváren Gottwaldova socha stávala také na blanenském náměstí Republiky, dříve Vítězného února. Po téměř čtyři metry vysokém kolosu, vážícím osm set kilogramů, jsou dnes jen málo patrné stopy. „Zbytky základu podstavce lze u dnešní Komerční banky dosud vidět, ale běžnému pohledu tento detail unikne,“ řekl Jiří Kučera z kanceláře tajemníka města Blanska.

Socha byla nejdříve uklizena do městského skladu. „V roce 2008 ji město zapůjčilo, aby se stala součástí venkovní soukromé expozice uměleckého lití v areálu slévárenské firmy DSB EURO,“ uvedl Kučera. Dodal, že majiteli blanenských sléváren jde zejména o ukázání historie uměleckého lití, a to bez ohledu na politický význam některých exponátů.

V areálu sléváren se postupně objevily i další sochy a busty z období normalizace, které zde vznikly a po revoluci byly odstraněny z míst po celé republice. Jsou tady třeba Julius Fučík nebo Antonín Zápotocký. Z požární zbrojnice do muzea Na **náměstí Svobody** v **Dědicích–Vyškově** měli také sochu svého rodáka Gottwalda. A bronzový Lenin na **Vyškovské** shlížel z podstavce před Domem dětí a mládeže. Po revoluci je čekal podobný osud jako další a ze svých míst byly odstraněny. „Byly vyřazeny z majetku města a uloženy v požární zbrojnici sboru dobrovolných hasičů,“ uvedla mluvčí Městského úřadu **Vyškov** Petra Bezdomníková.

U požárníků ale pouť soch neskončila. Kvůli rekonstrukci zbrojnice v roce 2008 musely pryč. „Obě byly převezeny do lapidária Muzea **Vyškovska**, do zahrady kaple svaté Anny,“ pokračovala Bezdomníková. Dodala, že tady přišla Gottwaldova socha o podstavec, který ukradl zloděj a způsobil tak škodu ve výši asi třiceti tisíc korun. Krádež dala impulz k přesunutí obou soch do muzea ve **Vyškově–Dědicích**.

„Záměrem muzea bylo umístit je v centrálním depozitáři, kde by nebyly ohroženy vandaly,“ uvedla Bezdomníková. Zastupitelé darování soch muzeu schválili, protože město pro sochy nemělo žádné využití ani prostory, kam by je bezpečně uložilo.

Znojmo mělo památníky Na rozdíl od výše zmíněných měst Znojmo podobné sochy nikdy nemělo. Památníky vybudované v éře komunismu zde ale nechyběly. A po sametové revoluci musely zákonitě také pryč.

Místní obyvatelé chodili do roku 1990 kolem **památníku československosovětského** přátelství na Žižkově náměstí, pak byl odstraněn. „Jeho části byly v roce 2009 prodány místnímu výtvarníkovi jako sochařský materiál k dalšímu zpracování,“ uvedla k osudu **památníku** městská

architektka Iveta Ludvíková. K úplnému zničení naopak nebyl odsouzen Axmanův **památník** Budovatel, který do roku 2007 stával na **náměstí Svobody**. „Kamenné bloky s reliéfem jsou stále v majetku města Znojma a jsou uloženy v jeho skladovacích prostorách,“ dodala Ludvíková.

Ne všechna města ale mají pozůstatky minulé éry uschovány v muzeích či skladech. „Městské muzeum bylo znovuobnoveno až v roce 1995, a tudíž nemohlo převzít do sbírek odstraněné reliкty socialismu,“ sdělila ředitelka břeclovského muzea Alena Káňová. V Břeclavi koneckonců ani žádné velké sochy nestály. „Větší busta Gottwalda byla jen před tehdejším sídlem Okresního výboru KSČ a dnes je v soukromých rukou,“ dodala Káňová. Co se sochami bude dále? Zůstanou skryty v depozitářích, ale možná se také někdy opět ukážou veřejnosti, třeba při výstavě o minulém režimu.

Foto popis| Soudruzi spolu První dělnický prezident Klement Gottwald a **komunistický** spisovatel Julius Fučík (nahoře) spolu dlí v Blansku. Vůdce ruské bolševické revoluce Vladimír Iljič Lenin (dole) si nejdříve ve **Vyškově** poležel v trávě, teď je spolu s Gottwaldem zaskládán v archivu muzea.

Foto autor| Foto: ČTK a Archiv Muzea **Vyškovska**

O autorovij Kamila Vlčková, spolupracovnice MF DNES

Regionální mutace| Mladá fronta DNES - jižní Morava